

III Pen 432.4.2023

Olsztyn, dnia 15.02.2023 r.

PROTOKÓŁ

z lustracji uzupełniającej Zakładu Karnego w Barczewie przeprowadzonej w dniach 13 - 14 lutego 2023 r.

W odpowiedzi na pismo Ministerstwa Sprawiedliwości Departament Orzeczeń i probacji z dnia 09 lutego 2023 r. DWOiP-I.053.1.2023 w dniach 13 -15 lutego 2023 r. zgodnie z Zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 9 lutego 2023 r. A.021.22.2023 w przedmiocie przeprowadzenia lustracji uzupełniającej w Zakładzie Karnym w Barczewie przeprowadzono lustrację uzupełniającą Zakładu Karnego w Barczewie przez sędziów penitencjarnych Sądu Okręgowego w Olsztynie w osobach : SSO [REDAKTED] SSO [REDAKTED] i SSO [REDAKTED] w nawiązaniu do czynności sędziego penitencjarnego [REDAKTED] podjętych w lustrowanej jednostce w dniach 6-7 lutego 2023 r. (zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 2 lutego 2023 r. Nr A.021.20.2023).

Przed szczegółowym przedstawieniem dokonanych ustaleń i zajęciem stanowiska w zakresie wytycznych zawartych w piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 9 lutego 2023 r. DWOiP-I.053.1.2023 zasadnym jest poczynić kilka uwag natury ogólnej dotyczącej obowiązków sędziego penitencjarnego wynikającego z treści art. 32 kkw i wydanych wszystkich przepisów wykonawczych w tym zakresie. Sędzia penitencjarny w toku sprawowania swego urzędu jest bezwzględnie zobowiązany do działania zgodnie z obowiązującym stanem prawnym i w jego granicach.

Sędziowski nadzór penitencjarny polega na sprawdzaniu, poprawianiu, w tym uchylaniu i zmianie, aktów prawnych jednostki nadzorowanej, a w szczególności w myśl treści § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego z dnia 26 sierpnia 2003 r. (Dz.U.Nr 152, poz. 1496 z póź. zm. Dz. U. z 2010 Nr 202, poz. 1339) sędzia penitencjarny sprawuje nadzór penitencjarny :

1. przeprowadzając zgodnie z planem wizytacje jednostek kontrolowanych, obejmujące całokształt spraw podlegających kontroli i ocenie;
2. przeprowadzając w uzasadnionych przypadkach z urzędu bądź na polecenie prezesa sądu okręgowego lub apelacyjnego lustracje jednostek kontrolowanych w celu zbadania określonej problematyki z zakresu działalności jednostki;
3. wydając zalecenia powizytacyjne i polustracyjne oraz kontrolując prawidłowość i terminowość ich wykonania;
4. wydając decyzje i zarządzenia w przypadkach przewidzianych w ustawie;
5. podejmując inne niezbędne czynności.

Ostatnia wizytacja Zakładu Karnego w Barczewie zgodnie z planem rocznym czynności nadzorczych była przeprowadzona w dniu 14 maja 2021 r. III Pen-432-46/21 przez sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Olsztynie [REDAKTION]. W czasie wskazanej wizytacji z uwagi na panującą pandemię koronawirusa Covid-19, w tym stwierdzone przypadki osób zakażonych wśród skazanych oraz z uwagi na to, że inni skazani przebywali w tym czasie na kwarantannie, zgodnie z obowiązującym stanem prawnym wynikającym z ustaw covidowych odstąpiono od bezpośrednich kontaktów z tymi osobami.

W trakcie prowadzonych czynności wizytacyjnych poza kontrolą dokumentacji, informacji i wyjaśnień udzielali : Pan Dyrektor ZK Barczewo w Barczewie – [REDAKTION], kierownik Oddziału Penitencjarnego – [REDAKTION] oraz zastępca kier. oddziału Penitencjarnego – [REDAKTION]. Po przeprowadzonej wizytacji pozytywnie oceniono działalność jednostki i w związku z tym nie formułowano żadnych zaleceń.

W związku z nadesłanym raportem Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego w Barczewie z dnia 17 stycznia 2023 r. KMP.571.13.2022.JJ przeprowadzonej na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 17-10 października 2022 r. Prezes sądu okręgowego w myśl § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru penitencjarnego

z dnia 26 sierpnia 2003 r. (*Dz.U. Nr 152, poz. 1496 z póź. zm. Dz. U. z 2010 Nr 202, poz. 1339*) zarządził przeprowadzenie lustracji w Zakładzie Karnym w Barczewie, która została przeprowadzona w dniach 6-7 lutego 2023 r., a z uwagi na pismo Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 09 lutego 2023 r. DWOiP-I.053.1.2023 w dniach 13 - 15 lutego 2023 r. zgodnie z Zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 9 lutego 2023 r. A.021.22.2023 została przeprowadzona lustracja uzupełniająca.

Zasadnym jest zauważyć, iż w okresie od maja 2021 r. do dnia prowadzenia niniejszej lustracji sędziowie penitencjarni Sądu Okręgowego w Olsztynie w toku wykonywania czynności służbowych w tym okresie rozpoznawali skargi wpływające do sądu, a w wyniku sprawdzenia wyselekcjonowano 14 skarg, w których skarżący wskazywali na ich zdaniem niewłaściwe zachowanie funkcjonariuszy Służby Więziennej, stosowania przemocy lub poniżającego traktowania osadzonych w Zakładzie Karnym w Barczewie. Pierwsza ze skarg została wniesiona w dniu 14 lipca 2021 r. (*III Pen 981/12*), czyli już po wizytacji przeprowadzonej w dniu 14 maja 2021 r. Ze zgłoszonych skarg trzech osadzonych w tej jednostce penitencjarnej złożyło łącznie 10 skarg (dwóch osadzonych złożyło po 3 skargi, jeden z osadzonych złożył 4 skargi). W zakresie dwóch osadzonych na skutek wniesionych skarg o niewłaściwe i poniżające traktowanie zdaniem skarżących sędziowie penitencjarni na wyznaczonych posiedzeniach przesłuchali osobiście skazanych i zarządziли przeprowadzenie czynności wyjaśniających, w tym zażądano przez administrację zakładu karnego posiadanej dokumentacji łącznie z pisemnymi oświadczeniami funkcjonariuszy Służby Więziennej. Prowadzone postępowania wyjaśniające nie doprowadziły do potwierdzenia zarzutów (*III Pen 351/22, III Pen 610/22*). Niemniej jednak w jednej ze spraw jednostka penitencjarna podjęła działania mające na celu dyslokację osadzonego, który permanentnie o to wnosił.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym połowa skarg (*ujmując statystycznie*) została przekazana według właściwości do Dyrektora Zakładu Karnego w Barczewie (*jako że dotyczyła działalności funkcjonariuszy SW tej jednostki w myśl § 3 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia MS z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach - wówczas obowiązującego*), pozostałe zostały skierowane według właściwości bezpośrednio do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Olsztynie zgodnie z treścią § 3 ust. 1 pkt. 2 cytowanego wówczas obowiązującego rozporządzenia, z tego w 7 sprawach sędziowie zażądali informacji o ustaleniach i sposobie załatwienia skarg. Po przeanalizowaniu otrzymanych informacji

sędziowie penitencjarni procedujący w poszczególnych sprawach i konkretnych skargach osadzonych, nie znaleźli podstaw do podejmowania dalszych czynności nadzorczych. Sędziowie penitencjarni w tym wypadku jako, że procedowali w konkretnych indywidualnych sprawach skargowych i działając jako sąd penitencjarny byli uprawnieni dokonywać ustaleń i ocen zebranych dowodów w danej sprawie.

W postępowaniu niniejszym w ramach prowadzonych czynności lustracyjnych sędzia penitencjarny jakkolwiek według obowiązującego stanu prawnego może prowadzić wszechstronną kontrolę opisywanych w raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Zakładu Karnego w Barczewie włącznie z prowadzeniem rozmów z osadzonymi, z funkcjonariuszami SW, analizą dokumentacji i przeglądaniem monitoringu wizyjnego (*o ile został zachowany*) jak to sugeruje treść pisma Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 09 lutego 2023 r., to jednak nie jest uprawniony do oceny ich wiarygodności. W tym wypadku odbierając wyjaśnienia od funkcjonariuszy SW i innych pracowników SW, dokonując ocen wiarygodności itp. może narazić się na ewentualną odpowiedzialność karną z art. 239 kk.. Sędzia penitencjarny prowadzący lustrację wskazanej jednostki penitencjarnej w dniach 6-7 lutego 2023 r. sporządził pisemną informację z rozmów ze skazanymi w lustrowanym zakładzie karnym i przesłał do Prokuratury Rejonowej Olsztyn-Północ w Olsztynie celem służbowego wykorzystania.

Należy zauważyć, iż Służba Więzienna jest formacją mundurową, hermetycznie zamkniętą, odrębnie umocowaną w przepisach prawa. Zgodnie z aktualnym stanem prawnym – § 2 ust. 1 pkt. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2022 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (*Dz. U z dnia 16 września 2022 r., poz. 1960*) do prowadzenia postępowań wyjaśniających w zakresie skargi i ich załatwiania związanych z działalnością jednostki penitencjarnej i postępowaniem funkcjonariuszy Służby Więziennej są uprawnieni :

1. kierownik jednostki organizacyjnej - jeżeli skarga jest do niego adresowana, a nie dotyczy jego bezpośredniej działalności lub bezpośredniej działalności jego zastępcy i podjętych przez nich decyzji, chyba że w tym zakresie zostanie uznana za zasadną;
2. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej - jeżeli skarga dotyczy działalności nadzorowanej przez niego jednostki organizacyjnej i nie została załatwiona w trybie określonym w pkt 1 lub w ust. 2;
3. Dyrektor Generalny Służby Więziennej lub osoba przez niego wyznaczona - jeżeli skarga dotyczy działalności okręgowego inspektoratu Służby Więziennej i nie została załatwiona w trybie określonym w pkt 1 lub w ust. 2.

Zatem niezależnie od postępowania prowadzonego przez prokuratora, całe postępowanie wyjaśniające w kwestii uznania, bądź nieuznania zarzutów kierowanych pod adresem funkcjonariuszy Służby Więziennej Zakładu Karnego w Barczewie w zakresie ich postępowania w trakcie wykonywania obowiązków służbowych oraz związane z działalnością tej jednostki (zawarte w raporcie KMPT) przede wszystkim winno być przeprowadzone według zasad, trybu i sposobu określonego w cytowanym rozporządzeniu.

Mając powyższe na uwadze sędziowie penitencjarni skierowani do przeprowadzenia lustracji uzupełniającej w Zakładzie Karnym w Barczewie ustalili co następuje :

I. Zarzuty dotyczące niewłaściwego traktowania skazanych w Zakładzie Karnym w Barczewie. Skargi skazanych.

W toku prowadzonych czynności informacji dotyczących omówionych zagadnień udzielały następujące osoby :

- Dyrektor Zakładu Karnego w Barczewie - [REDACTED]
- Zastępca Kierownika Działu Penitencjarnego – [REDACTED]
- Zastępca Kierownika Działu Ochrony – [REDACTED]
- Młodszy Inspektor Ochrony – [REDACTED]

W toku prowadzonej lustracji ustalono, iż w okresie objętym raportem Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, z inicjatywy skazanych przez Prokuraturę Rejonową Olsztyn-Północ w Olsztynie prowadzonych było pięć postępowań przygotowawczych w przedmiocie stosowania tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania skazanych przez funkcjonariuszy Służby Więziennej lustrowanej jednostki, cztery z nich zostały prawomocnie umorzone, jedno z nich zostało umorzone, aktualnie toczy się postępowanie zażaleniowe przed Sądem Rejonowym w Olsztynie, termin posiedzenia został wyznaczony na dzień 27 lutego 2023 r. Ponadto w Prokuraturze Okręgowej w Olsztynie zostało wszczęte śledztwo i prowadzone jest w sprawie na etapie „ad rem” sygn. akt. 3003-1.Ds 2.23, postępowanie nadal się toczy.

W okresie od 01 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r. w Zakładzie Karnym w Barczewie na działalność jednostki penitencjarnej zarejestrowano łącznie 260 skarg

skazanych, z tego 79 skarg dotyczyła zarzutów niewłaściwego traktowania osadzonych przez funkcjonariuszy pełniących służbę w lustrowanej jednostce penitencjarnej. Z tego w 19 skargach procedował dyrektor Zakładu Karnego w Barczewie i w 18 skargach stawiane zarzuty zostały uznane za nieuzasadnione. W jednym przypadku dyrektor kontrolowanego zakładu karnego udzielił obszernych wyjaśnień na żądanie Sądu Okręgowego III Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych. Sędzia penitencjarny w powyższej skardze nie znalazł podstaw do wydania zaleceń nadzorczych.

W analizowanym okresie Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Olszynie prowadził postępowanie skargowe w 60 sprawach zawierających zarzuty dotyczące niewłaściwego traktowania osadzonych w lustrowanej jednostce penitencjarnej sporządzonych przez 18 osadzonych. W 59 sprawach Dyrektor OSW w Olsztynie uznał zarzuty za nieuzasadnione, zaś w jednym przypadku udzielił pisemnych wyjaśnień Rzecznikowi Praw Obywatelskich. Jak wynika z zebranej dokumentacji żadna skarga wniesiona we wskazanym wyżej przedmiocie w 2022 r. nie została uznana za uzasadnioną. W okresie od maja 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. skazani złożyli 48 skarg, z tego 13 skarg rozpoznanych przez Dyrektora Zakładu Karnego w Barczewie, pozostałe były przedmiotem rozpoznania a przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Olsztynie. W 12 sprawach dyrektor lustrowanej jednostki uznał skargi za niezasadne, w 1 zaś udzielił wyjaśnień Rzecznikowi Spraw Obywatelskich, adekwatnie Dyrektor Okręgowy SW uznał wszystkie skargi za niezasadne. Powyższe jednoznacznie wskazuje, iż zarzut ostrego reżimu i dyscypliny utrzymywany w sposób nieformalny nie znajduje potwierdzenia. Już analizowana statystyka w zakresie skargowości wskazuje na zgoła zupełnie coś odwrotnego.

Podczas kontroli zapoznano się z materiałami dotyczącymi dwunastu losowo wybranych skarg. Było to sprawy o numerach: Z/O-BHP451.7.284.2022.AD, OI/S451.7.245.2022.JP, OI/S.451.2978.2.2022. AD, OI/S.451.42.2022.AD, OI.7.51.2022.AJ, Z/O-BHP.451.7.63.2022.AD, OI/S451.4078.1.2022.AD, OI/S.451.860.1.2022.AD, OI.S451.737.1.2022.AJ. O-BHP 451.924.3.5.2022.BK. Z/O-BHP.451.685.1.2022.AD, Z/O-BHP.451.702.27.2022.BK (*dotyczy zdarzenia będącego przedmiotem postępowania zainicjowanego przez RPO*) oraz OI/S.451.5.178.2022AD.

Kontrola tych akt wykazała, że postępowania te były następstwem pism i skarg pochodzących od różnych osób. Mianowicie od samych skazanych, zaś w jednym przypadku zostało ono zainicjowane przez osobę najbliższą dla osadzonego. Zostały też przekazane przez inne podmioty, mianowicie przez Sąd Okręgowy w Olsztynie (3 skargi), RPO

(3 skargi). Z tym że w jednym wypadku skargę skazanego skierowały do ZK zarówno SO w Olsztynie, jak i RPO. Każdorazowo akta te zawierają wyjaśnienia funkcjonariuszy SW lub osób zatrudnionych w ZK, protokoły postępowania wyjaśniającego oraz odpowiedzi udzielone skazanemu, a w przypadku przekazania skargi przez inne podmioty również tym podmiotom.

Kontrolujący nie miał zastrzeżeń ani uwag do zebranej dokumentacji. Należy zwrócić uwagę, że w przypadku opisanym w protokole RPO oświadczenia oraz notatki funkcjonariuszy SW oraz osób zatrudnionych w ZK zawierały bardzo szczegółowe opisy przebiegu zdarzenia oraz dokonanych czynności.

Analiza akt jednego postępowania skargowego wskazuje, że w piśmie skierowanym przez RPO stwierdzono, iż dotyczy ono między innymi dotkliwego pobicia jednego z osadzonych. Tymczasem zarówno z treści skargi skazanego, jak i rozmowy z nim przeprowadzonej podczas przedmiotowego postępowania wynika, że podnosił on inne zarzuty wobec funkcjonariuszy SW, lecz nic nie wspominał ani nie pisał o przemocy fizycznej.

W dwóch przypadkach ZK w Barczewie miał skierować do Prokuratury Rejonowej w Olsztynie zawiadomienia o popełnieniu przez skazanych przestępstw, w tym w jednym przypadku postępowanie przygotowawcze zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia do właściwego sądu. Natomiast postępowanie karne, wszczęte z zawiadomienia tego samego osadzonego zostało umorzone.

Przechodząc do analizy wypowiedzi rozpytanych skazanych, o których wspomniano w pierwszej części protokołu lustracyjnego to, jak wynika z twierdzeń jednego z nich, niedawno do jednej koperty włożył szereg pism skierowanych do różnych instytucji, w tym do Sądu Okręgowego, Wydziału Penitencjarnego w Olsztynie. Lecz nie otrzymał pisemnego potwierdzenia jej odbioru. Jak wynika z ustaleń kontrolującego korespondencja ta dotarła do tut. sądu. Ponadto w dniu 13 lutego 2023 r. złożył oświadczenie, że otrzymał potwierdzenie odbioru korespondencji. Wypowiedzi osadzonych w kontekście zebranych w sprawach skargowych dokumentów nie dawały podstaw do uwzględnienia skarg.

Monitoring

Kwestia monitoringu została uregulowana ustawowo, a mianowicie treścią art. 73a § 1 kkw. oraz rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 16.10.2009 r. w sprawie rodzaju

urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu w zakładach karnych. Zgodnie z treścią § 3 pkt 6 cytowanego rozporządzenia przechowywanie i odtwarzanie utrwalonego obrazu trwa przez co najmniej 7 dni i po tym czasie utrwalony obraz jest automatycznie niszczone. Ponadto art. 73a § 7 kkw przewiduje, że Dyrektor ZK ze względu na bezpieczeństwo zakładu lub bezpieczeństwa skazanego może podjąć indywidualną decyzję o sposobie i czasie przechowywania danego nagrania.

Jak ustalono na terenie kontrolowanej jednostki, to jak wynika z informacji przekazanej przez funkcjonariuszy SW oraz własnych obserwacji lustrującego jest on zainstalowany we wszystkich świetlicach w niedawno otwartym budynku, w oddziałach XX, XXI XXII i XXII. Monitoringiem wizyjnym nie objęto żadnej świetlicy znajdującej się w pozostałych oddziałach, usytuowanych w starszej części jednostki oraz ambulatorium.

Pismem BO.035.1.2023.TZ z dnia 12.01.2023 r. Dyrektor Generalny Służby Więziennej polecił m.in. dokonać weryfikacji świetlic oddziałowych i podjąć działania mające na celu zainstalowanie w nich monitoringu. W kontrolowanym zakładzie karnym taśmy z nagrań są zachowywane przez 8 dni. Jak wyjaśnił dyrektor jednostki jest to związane z ilością zainstalowanych na terenie zakładu karnego kamer nagrywających, gromadzeniem nagrań i ich przechowywaniem, przyjęte ustalenia mieszczą się w granicach zakreślonych ustawą i przepisami wykonawczymi i nie odbiegają od zasad przyjętych w innych jednostkach penitencjarnych.

Korespondencja nadawana przez skazanych, w tym korespondencja urzędowa.

W związku z pojawiającymi się w trakcie prowadzonych rozmów przez sędziego penitencjarnego z osadzonymi w kontrolowanym zakładzie karnym zasadnym było odnieść się do kwestii korespondencji wysyłanej przez skazanych, w tym korespondencji urzędowej. Zarzuty rozmówców związane z nieprawidłowościami funkcjonariuszy SW w tym zakresie nie zostały potwierdzone. Osadzenie jakby niewłaściwie interpretują obowiązujący stan prawny w tym zakresie. Kwestie korespondencji wysyłanej przez osadzonych reguluje treść art. 105 kkw w aktualnym stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 stycznia 2023 r. (*jak również w poprzednio obowiązującym stanie prawnym*) z uwzględnieniem wyjątków opisanych w treści art 8 § 3 kkw i art. 8a § 2 i 3 kkw, jak też przepisów wykonawczych

wydanych przez Ministra Sprawiedliwości w oparciu o przepis art. 249 § 3 pkt 4 kkw. I tak kwestia korespondencji wysyłanej przez osadzonych, w tym korespondencji urzędowej została uregulowana w następujących przepisach wykonawczych :

- rozporządzenie z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobów czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowanie tych czynności;

- rozporządzenia z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności ze zmianami wynikającymi z rozporządzenia z dnia 23 grudnia 2022 r. regulującego przedmiotowe zagadnienie które weszło w życie z dniem 01.01.2023 r.

- rozporządzenie z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania

- instrukcja Nr 5/2012 Dyrektora Generalnego SW z dnia 20 listopada 2012 r. w sprawie wzorów dokumentów i druków ewidencyjnych w zakresie druków potwierdzenia odbioru korespondencji urzędowej, rejestru korespondencji urzędowej doręczonej osadzonym i rejestru polecanej korespondencji prywatnej doręczonej osadzonym.

W kontrolowanej jednostce problematyka została uregulowana Instrukcją Nr 3/2020 Dyrektora ZK w Barczewie z dnia 08 października 2020 r. w sprawie postępowania administracji Zakładu Karnego w Barczewie z korespondencją osadzonych. Zgodnie z jej treścią korespondencja urzędowa była przyjmowana codziennie, zaklejona i nie podlegała cenzurze. Przyjmowali ją wychowawcy lub oddziałowi wydając skazanemu potwierdzenie odbioru, odnotowując na kopercie datę tej czynności.

W Instrukcji Dyrektora Nr 1/2022 r. z dnia 06 kwietnia 2022 r. w sprawie postępowania administracji ZK w Barczewie z korespondencją osadzonych w paragrafie 4 pkt 1.1 dodano punkt e zgodnie z którym korespondencja urzędowa wychodząca nie podlega rejestracji w sekretariacie jednostki. Powyższe pozostaje zgodne z obowiązującym stanem prawnym.

Aktualnie Instrukcja Nr 1/2023 Dyrektora ZK w Barczewie z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie postępowania administracji ZK w Barczewie z korespondencją osadzonych również nie przewiduje rejestracji w sekretariacie jednostki korespondencji urzędowej wychodzącej od skazanych. Powyższe w pełni pozostaje zgodne z obowiązującym stanem

prawnym. Zarzuty osadzonych co do braku rejestracji korespondencji wysyłanej przez nich z zakładu karnego są bezpodstawne. Jak wynika z obowiązujących przepisów obowiązek wypełnienia potwierdzenia odbioru korespondencji wysyłanej przez skazanego, w tym korespondencji urzędowej i przedstawienia go funkcjonariuszowi SW wraz z dostarczoną korespondencją do wysłania leży po stronie osadzonego. Obowiązkiem funkcjonariusza SW jest potwierdzenie na przedstawionym pokwitowaniu odbioru korespondencji.

Jak wynika z korespondencji wysyłanej przez osadzonych z lustrowanej jednostki do tutejszego sądu, nie było przypadku by wysłana korespondencja (*wniosek skazanego, prośba, skarga itp.*) nie została sądowi doręczona. Co więcej jak wynika z wykazu Pen w lustrowanym okresie osadzeni w ZK w Barczewie wielokrotnie przysyłali do tutejszego sądu w jednej kopercie po kilka lub kilkanaście pism zaadresowanych do różnych instytucji z prośbą o rozesłanie ich przez sąd według wskazanego w poszczególnych pismach adresu. W tego rodzaju wypadkach zarządzeniem sędziów penitencjarnych korespondencja poza tą, która była adresowana do sądu i innych organów wymiaru sprawiedliwości, była zwracana osadzonemu z wyjaśnieniem, iż sąd penitencjarny nie jest operatorem pocztowym lub innym organem powołanym do przesyłania korespondencji osób osadzonych na koszt Skarbu Państwa. Kwestie odpłatności za korespondencję wysyłaną przez osadzonych regulują przepisy kodeksu karnego wykonawczego i przepisy wykonawcze.

Kontrole osobiste.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 24/14 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 10 lipca 2014 r. w sprawie przeciwdziałania przedostawaniu się substancji odurzających i ich obrotowi na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych funkcjonariusze działu ochrony w trakcie zadań służbowych mają obowiązek między innymi do: dokonywania kontroli osobistej skazanych i tymczasowo aresztowanych powracających z: zatrudnienia poza terenem jednostki, czynności procesowych, widzeń, co w pełni pozostaje zgodne z treścią art. 223f. kkw. W sprawie rodzaju kontroli skazanych, tymczasowo aresztowanych, miejsc i przedmiotów opisane zostały rodzaje i czas przeprowadzania kontroli. Zgodnie §1 cytowanego przepisu w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku oraz zapobiegania popełnianiu przestępstw w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w miejscach pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych można przeprowadzać:

- 1) kontrolę pobieżną;
- 2) kontrolę osobistą;

- 3) kontrolę cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych;
- 4) kontrolę pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi;
- 5) kontrolę paczek, przedmiotów i bagaży;
- 6) kontrolę pojazdów, którymi są przewożeni skazani lub tymczasowo aresztowani do i z miejsca pracy poza zakładem karnym lub aresztem śledczym;
- 7) kontrolę miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego;
- 8) kontrolę generalną.

Zaś w myśl §2 kontrolę pobieżną przeprowadza się obowiązkowo:

- 1) każdorazowo po wyjściu i przy powrocie do celi osoby kontrolowanej;
- 2) przed opuszczeniem miejsca zatrudnienia i po powrocie do niego osoby kontrolowanej.

§6. Kontrola, o której mowa w § 1, może być przeprowadzona w każdym czasie.

Odnosząc się do kwestii kontroli osobistej skazanych doprowadzanych do i z widzeń to na podstawie podanego wyżej upoważnienia ustawowego wynikającego z treści art. 249 § 3 pkt. 4 kkw Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. poz. 1804 z 2016 r.) w którym, w § 68 opisana jest kontrola osobista, jako jedna z kilku rodzajów kontroli. Polega ona m.in. na opróżnianiu przez skazanego kieszeni, zdjęciu obuwia, odzieży oraz bielizny, które to przedmioty poddaje się kontroli. Jak wynika z treści zarządzenia Nr 1/2022 Dyrektora ZK w Barczewie z dnia 03.01.2022 r. w sprawie przeciwdziałania przedostawania się substancji odurzających i ich obrotowi na terenie Zakładu Karnego w Barczewie dokonywana jest m.in. kontrola osób powracających z widzeń.

Natomiast z rozpytania funkcjonariuszy Działu Ochrony wynika, że kontrola osób udających się na widzenia jest dokonywana wrywkowo lub w razie uzyskania stosownych informacji. Tylko i wyłącznie z przeprowadzonej kontroli generalnej i osobistej, która wykazała nieprawidłowości w posiadaniu niedozwolonych przedmiotów należy sporządzić protokół. Zatem konieczności sporządzania protokołów za każdym razem po przeprowadzonej kontroli osobistej nie przewiduje aktualny stan prawny i trudno w postępowaniu funkcjonariuszy SW dopatrzeć się nieprawidłowości.

Rozporządzenie M.S. z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostki organizacyjnej Służby Więziennej przewiduje konieczność posiadania na każdym oddziale oddziałowej książki ruchu osadzonych, w której są umieszczane informacje dotyczące ruchu osób osadzonych poza teren oddziału. Wpisywane jest tam każde takie

zdarzenie poprzez podanie osoby wyprowadzającej danego skazanego, godziny oraz dokąd się udaje. Następnie odnotowuje się powrót tej osoby oraz kto ją odprowadził.

Kwestia osób palących i niepalących.

Powyższą kwestię pośrednio reguluje treść art. 110 § 4 pkt. 4 i 5 kkw. Jeżeli chodzi o osadzanie osób niepalących w jednej celi z osobami palącymi to, jak wynika z informacji uzyskanych od funkcjonariuszy SW, w tej sprawie stosują oni zasady wynikające z treści cytowanego przepisu, co znajduje odzwierciedlenie również w aktach osadzonych, w szczególności biorą pod uwagę względy medyczne oraz potrzebę kształtowania właściwej atmosfery w poszczególnych celach. Zatem przy rozmieszczaniu skazani deklarują czy używają wyrobów tytoniowych. Oświadczenie to było ważne przez okres 12 miesięcy, lecz niejednokrotnie skazani potrafili często zmieniać treść swoich oświadczeń. Podczas wizytacji dokonywanych na terenie ZK czy też indywidualnych rozmów ze skazanymi lub tymczasowo aresztowanymi nie kierowali żadnymi skargami w tym zakresie.

Podobnie nie było skarg na temat ewentualnego przedkładania osadzonemu do podpisania oświadczeń o tym, że rzekomo nie chcą odbywać kary pozbawienia wolności w jednostce typu półotwartego. W zakresie klasyfikacji administracja ZK ma kierować się zasadami klasyfikacji skazanych wynikającymi z art. 82 § 2 kkw. art. 88 § 1 i 2 kkw. ZK Barczewo realizuje program „Praca dla Więźniów”, w którym promuje się pracę skazanych u kontrahentów zewnętrznych, a więc osób odbywających karę w warunkach zakładu typu półotwartego. Niemniej jednak zdarzają się sytuacje, gdy mimo motywowania, skazany nie chce, z różnych względów, zmiany klasyfikacji na typ półotwarty. Tego rodzaju decyzje komisji penitencjarnej podlegają kontroli sądu penitencjarnego w trybie art. 7 § 3 kkw i wielokrotnie były przedmiotem rozważań tutejszego sądu.

Podkultura i problemy z tym związane.

Faktem znanym powszechnie jest, że w zakładach karnych działają nieformalne grupy i kontrolowana jednostka w tym zakresie nie stanowi wyjątku. Na tle powyższego pojawiają się problemy z rozmieszczeniem osadzonych. Kwestia osadzania w jednej celi skazanych reprezentujących różne nieformalne struktury z pozostałymi, to zdaniem administracji ZK

w Barczewie mieści się w granicach ustawowych i z uwagi na treść art. 110 § 4 kkw brak podstaw do wyraźnego różnicowania osadzonych w tym zakresie. W skontrolowanej jednostce skazani są osadzeni w celach tzw. mieszanych oraz jednorodnych, to jest takich w których są osadzane osoby nie uczestniczące w nieformalnych strukturach. Obecnie w jednostce tej są 32 cele o mieszanym składzie oraz jedna w której przebywają tylko osoby deklarujące uczestnictwo w grupach organizowanych bez wiedzy lub zgody przełożonych, o których mowa w treści art. 116a § 1 pkt 1 kkw. Takie stanowisko wynika również z dyspozycji § 56 Zarządzenia na 19/16 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z 14.04.2016 roku w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów terapeutycznych oraz penitencjarnych oraz oddziałów penitencjarnych. Należy odnotować fakt, że od 24 grudnia 2015 r. zaczęła obowiązywać zmiana kkw, wprowadzona artykułem 1 ustawy z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 2015.1573) która uchyliła m.in. art. 88 § od 4 do 5b kkw. Zaś to uchylony § 4 mówił, że w jednostce typu zamkniętego osadza się skazanych za przestępstwa popełnione w zorganizowanej grupie albo w związku mającym na celu popełnianie przestępstw. Zatem analizując powyższe należy stwierdzić, że w obecnym stanie prawnym dokonywanie przy osadzaniu skazanych segregacji byłoby naruszeniem treści art. 116a § 1 pkt 1 kkw, a tym samym danie przyzwolenia na funkcjonowanie tego rodzaju nieformalnych grup wśród osadzonych.

Niemniej jednak kwestia zjawiska tzw. podkultury ma być stale monitorowana przez OISW w Olsztynie. Dlatego też kwestia powyższa została objęta cotygodniowym raportem przekazywanym z ZK w Barczewie do OISW w Olsztynie co do funkcjonowania jednorodnych cel w lustrowanej jednostce.

II. Postępowanie z cudzoziemcami.

Na dzień prowadzonej lustracji w Zakładzie Karnym w Barczewie osadzonych było 9 cudzoziemców, z tego 6 skazanych odbywało karę pozbawienia wolności, a 3 osoby były osadzone jako tymczasowo aresztowani (1 osoba obywatel Armenii, 1 osoba obywatel Egiptu, 2 osoby obywatele Gruzji, 3 osoby obywatele Rosji i 2 osoby obywatele Ukrainy).

I tak :

- obywatel Armenii, o statusie osoby tymczasowo aresztowanej do sprawy aktualnie Sądu Okręgowego w Olsztynie (II K 16/23) od dnia 26 sierpnia 2022 r., oskarżony o przestępstwo z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 156 § 1 pkt. 2 kk i art. 157 § 1 kk, tymczasowy areszt określony do dnia 21 sierpnia 2023 r., oskarżony komunikuje się w języku polskim;
- obywatel Egiptu, o statusie osoby tymczasowo aresztowanej do sprawy Prokuratury Rejonowej w Lidzbarku Warmińskim (4017-0.Ds 840.2022), podejrzany o popełnienie czynu z art. 197 § 2 kk w zb. z art. 198 kk, tymczasowo resztowany od dnia 25 września 2022 r., aktualnie do dnia 22 lutego 2023 r., na terenie jednostki penitencjarnej komunikuje się w języku polskim, w aktach skazanego pouczenia jako osoby podejrzanej zostały przetłumaczone na język egipski;
- obywatel Gruzji, skazany wyrokiem łącznym na 10 lat pozbawienia wolności, koniec kary przypada na dzień 31 grudnia 2029 r., biegle włada w mowie i piśmie językiem polski;
- obywatel Gruzji, skazany na karę 6 lat pozbawienia wolności, koniec kary przypada na dzień 27 sierpnia 2024 r., nie posługuje się językiem polskim i komunikuje się za pomocą tłumacza google;
- obywatel Rosji, osoba tymczasowo aresztowana do sprawy Prokuratury Okręgowej w Olsztynie (3003-2.Ds.50.2022), podejrzany o popełnienie czynu z art. 299 § 1 i 5 kk, tymczasowo aresztowany od dnia 20 września 2022 r. do dnia 19 marca 2023 r., komunikuje się w języku polskim;
- obywatel Rosji, skazany na karę 25 lat pozbawienia wolności, koniec kary przypada na dzień 18 wrzesień 2036 r., skazany zna język polski w mowie, piśmie i posługuje się nim;
- obywatel Rosji, skazany na karę 14 lat pozbawienia wolności, koniec kary przypada na dzień 09 lipca 2031 r., nie włada językiem polski, a komunikuje się za pomocą tłumacza google;
- obywatel Ukrainy, skazany na karę 4 lat pozbawienia wolności, koniec kary przypada na dzień 23 sierpnia 2024 r., zna język polski i komunikuje się w języku polskim;
- obywatel Ukrainy, skazany na karę 4 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności, koniec kary przypada na dzień 21 października 2023 r., nie włada językiem polskim, komunikuje się za pomocą tłumacza google .

W okresie prowadzonej przez KMPT kontroli Zakładu Karnego w Barczewie we wskazanej jednostce penitencjarnej był osadzony obywatel Chin, skazany na karę 3 lat pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 63 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Jak wynika z akt osobopoznawczych skazanego, decyzją z dnia 11 lutego 2021 r. w Areszcie Śledczym Warszawa–Służewiec w Warszawie został zakwalifikowany jako osoba zagrożona samobójstwem. Decyzja została podpisana przez dwóch psychologów ze wskazaniem, że istnieje bariera językowa, skazany zupełnie nie władał językiem polskim, nie można było zebrać wywiadu środowiskowego, profilaktycznie w celu obserwacji zachowania w pierwszym okresie osadzenia. Skazany posługiwał się jedynie językiem chińskim, zapisy w aktach wskazują, iż przesłuchiwany był w obecności tłumacza przysięgłego języka chińskiego. Faktycznie w dniu 8 sierpnia 2022 r. skazany podpisał oświadczenie, że nie chce odbywać kary pozbawienia wolności w zakładzie typu półotwartego. Jak wynika z wyjaśnień uzyskanych w jednostce penitencjarnej rozmowa skazanego odbyła się za pomocą tłumacza google. Skazany w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności był w stałym kontakcie ze swoim adwokatem. Dyrektor jednostki penitencjarnej mógł rozważyć ewentualną weryfikację zakwalifikowania skazanego jako osoby zagrożonej samobójstwem w trakcie odbywania kary. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt III Kow 2575/22/wz skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, w toczącym się postępowaniu skazany miał wyznaczonego obrońcę z urzędu, jak też wyznaczonego tłumacza języka chińskiego.

Analizując powyższe należy stwierdzić, iż prawa skazanych i osób tymczasowo aresztowanych były zapewnione zarówno w zakresie ich bezpieczeństwa, jak też zapewnienia uprawnień procesowych. Niewątpliwie pożądana byłaby sytuacja, by zaopatrzyć jednostkę penitencjarną w informatory dla cudzoziemców i za każdym razem wydawać je osadzonym cudzoziemcom w języku dla nich zrozumiałym, jednak należy to do zmian systemowych obowiązujących w jednostkach penitencjarnych i nie należy do kompetencji dyrektora kontrolowanego zakładu karnego. Postulat aby przy każdych czynnościach z udziałem osoby osadzonej był obecny tłumacz w aktualnym stanie prawnym jest niemożliwy i nierealny do zrealizowania.

III. Sytuacja osób niesamodzielnych, przewlekle chorych oraz starszych.

1) Sytuacja osadzonego w wieku 78 lat, przewlekle somatycznie chorego, o którym mowa w rozdziale 6.2 Raportu.

Osadzony przebywa po raz pierwszy w izolacji penitencjarnej jako tymczasowo aresztowany. Jest skazany nieprawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie w sprawie sygn. akt II K 76/22 na karę 5 lat pozbawienia wolności za popełnienie czynu z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 148 § 1 kk w zw. z art. 31 §2 kk. W Zakładzie Karnym w Barczewie przebywa od 22 czerwca 2022 r. W okresie od 1 kwietnia 2022 r. do 1 sierpnia 2022 r. objęty był kartą OZS z uwagi na zamiary samobójcze z dnia 30.03.2022 r., problemy adaptacyjne, charakter czynu karalnego (usiłowanie zabójstwa żony) oraz wiek. Opinia o stanie zdrowia osadzonego z 19.09.2022 r. stwierdza, że jest on przewlekle leczony z powodu nadciśnienia tętniczego, niedoczynności tarczycy, przerostu prostaty, przewlekłej niedoczynności żył kończyn dolnych. Konsultowany psychiatrycznie w kwietniu 2022 r. z powodu zaburzeń adaptacyjnych, otrzymał leki, odbywał wizyty kontrolne. W trakcie pobytu w ZK Barczewo zgłaszał pojedyncze dolegliwości, które zaopatrywano doraźnie. W dniu 04.10.2022 r., z uwagi na zgłaszane dolegliwości bólowe kręgosłupa, uzyskał bezterminową zgodę na korzystanie z materaca jednoczęściowego.

Od 22 listopada 2022 r., zgodnie z zaleceniem lekarza, osadzony przebywa nieprzerwanie w Izbie Chorych.

Podczas lustracji sędzia przeprowadził rozmowę z osadzonym, miał też możliwość obserwacji sposobu jego poruszania się. Osadzony przemieszcza się wolno, ale samodzielnie i nie wymaga przy poruszaniu się żadnych przyrządów. Podczas rozmowy z osadzonym stwierdzono, że ma on niedosłuch, jednakże gdy mówi się do niego głośno i wyraźnie, nie ma problemu z porozumiewaniem się. W rozmowie z sędzią, prowadzoną w Sali Ambulatorium, w obecności jednego z ratowników medycznych, osadzony uskarżał się na te same dolegliwości zdrowotne, które były opisane w jego książce zdrowia i na które otrzymuje leki. Podał, że obecnie nie ma problemów z kąpielą, ponieważ sala chorych posiada łazienkę z natryskiem. Ma też dostęp do spacerniaka, jednakże obecnie nie korzysta ze spacerów, ponieważ jest mu na nich zimno. Mężczyzna stwierdził, że pomoc współosadzonych jest mu potrzebna jedynie podczas wykonywania prania, ponieważ nie ma siły dźwignąć miski

z wodą. Podał, że martwi się, że gdy będzie miał brudną odzież, współosadzeni będą go szykanować. Na chwilę obecną jednak taki problem nie występuje.

W rozmowie z Kierownikiem Ambulatorium ustalono, że osadzony otrzymuje leki z tzw. tacy, co oznacza, że każdego dnia otrzymuje plastikowe pojemniki z lekami, które ma zażyć po poszczególnych posiłkach. Nie stwierdzono dotychczas, aby osadzony miał problemy z przyjmowaniem leków. Ustalono też, że nie są czynione starania o przeniesienie tego osadzonego do Oddziału dla Przewlekłe Chorych Zakładu Karnego w Czarnem, albowiem po zbadaniu pacjenta w dniu 02.02.2023 r. lekarz stwierdził, że w chwili obecnej nie wymaga on hospitalizacji w tamtejszym Oddziale.

2) Sytuacja osoby transpłciowej, o której mowa w rozdziale 6.1 Raportu.

Wskazana osoba odbywa karę pozbawienia wolności od dnia 25 listopada 2013 r. W Zakładzie Karnym w Barczewie przebywała w okresie od 15 września 2022 r. do 27 października 2022 r., gdzie została przetransportowana w związku z udziałem w czynnościach procesowych. Została umieszczona w celi objętej monitoringiem na oddziale XIV (dla tzw. osadzonych niebezpiecznych), zgodnie z zaleceniem psychologa, z uwagi na aktywną kartę osadzonego zagrożonego samobójstwem oraz z uwagi na potrzebę zapewnienia jej bezpieczeństwa w związku z będącą w toku procedurą zmiany płci. Z zapisów w książce zdrowia wynika, że w dniu 16 września 2022 r. została przyjęta przez lekarza, który przepisał jej dotychczas przyjmowane leki hormonalne.

Po przetransportowaniu w dniu 15.09.2022 r. osoba osadzona odbyła rozmowę z wychowawcą oraz psychologiem. W trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w Barczewie osoba ta była objęta wzmocnionymi oddziaływaniami psychologicznymi ze względu na ryzyko samobójstwa. Kolejne jej rozmowy z psychologiem miały miejsce w dniach 19.09., 21.09., 30.09., 05.10., 13.10. i 19.10.2022 r., a rozmowy z wychowawcą w dniach 29.09., 06.10. i 17.10.2022 r. Z notatek służbowych z ww. rozmów wynika, że w okresie pobytu w Zakładzie Karnym w Barczewie osoba osadzona deklarowała dobre samopoczucie, pozostawała w wyrównanym nastroju, bez oznak obniżenia, załamania czy przygnębienia. Zgłaszane przez nią problemy dotyczyły wyłącznie jej niezadowolenia z przedłużającej się procedury zmiany płci. Z uwagi na krótki pobyt w Zakładzie Karnym w Barczewie nie podejmowano wobec niej oddziaływań z zakresu terapii uzależnień. Ponadto w związku

z uzależnieniem od alkoholu na dzień 29 listopada 2022 r. został ustalony termin jej przyjęcia do Oddziału Terapeutycznego Aresztu Śledczego w Warszawie.

IV. Powierzchnia cel mieszkalnych, powierzchnie wieloosobowe, personel.

Warunki zakwaterowania i służba zdrowia.

Na terenie Zakładu Karnego w Barczewie funkcjonują obecnie cztery budynki mieszkalne:

- budynek 3N z oddziałem dla osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego; budynek w 2004 r. przeszedł remont kapitalny,
- budynek 11A powstały w 2009 r. po zaadaptowaniu byłego budynku produkcyjnego, w którym na trzech kondygnacjach naziemnych znajdują się oddziały mieszkalne, a także kompleks sal widzeń, węzeł transportowy, pomieszczenia magazynowe oraz pomieszczenia biurowe działu ewidencji,
- budynek 4M, czterokondygnacyjny, składający się z trzech skrzydeł: A, B i C, wybudowany w XIX wieku, objęty nadzorem konserwatorskim; w skrzydle C znajdują się cele 2, 3 i 5 osobowe, w latach 2014-2015 przeprowadzono tam kompleksowy remont cel mieszkalnych podczas którego wymieniono stolarkę okienną, instalację centralnego ogrzewania, zabudowano kąpiki sanitarne trwałymi przegrodami, doprowadzono do cel mieszkalnych ciepłą wodę, wymieniono podłogi drewniane na podłogi z płyt ceramicznych, wykonano wentylację mechaniczną; w skrzydłach A i B znajdują się cele 15 i 16 osobowe, w latach 2014-2015 podlegały termomodernizacji, natomiast z uwagi na konstrukcję stropów drewnianych opartych na belkach stalowych, brak było możliwości wykonania skutecznych izolacji przeciwwodnych i posadzek ceramicznych; w dniu 16.12.2022 r. Dyrektor Generalny Służby Więziennej wyraził zgodę, ze względu na pogarszający się stan techniczny, na czasowe wyłączenie z użytkowania oddziałów mieszkalnych IX, X, XII i XIII z celami 15 i 16 osobowymi w skrzydłach A i B,
- budynek B – nowy, trzykondygnacyjny budynek mieszkalny, którego budowa zakończyła się w 2022 r.; na dwóch kondygnacjach naziemnych znajdują się tam cztery oddziały mieszkalne (XX, XXI, XXII i XXIII) z celami 4 osobowymi o łącznej pojemności 254 miejsca, które odpowiadają najnowszemu standardowi budowy jednostek penitencjarnych; zasiedlenie tego budynku nastąpiło od 23 listopada 2022 r.

Ciepła woda udostępniana jest osadzonym w celach mieszkalnych wg następujących zasad:

- oddziały IV, VII, VIII, XI: od 07.40 do 08.10, od 13.10 do 13.40, od 17.00 do 17.50,
- oddział VI (Ambulatorium) : od 07.40 do 08.20, od 13.50 do 14.30 i od 17.00 do 18.00,
- oddziały XIV, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII : od 07.40 do 08.10, od 13.40 do 14.10, od 17.00 do 17.50.

Przerwy w dostawie elektryczności do gniazd wtykowych w celach mieszkalnych mają miejsce od poniedziałku do czwartku w godzinach 23.00 – 06.00, a w piątek i dni wolne od pracy w godzinach 01.00 – 06.00.

W Zakładzie Karnym w Barczewie wszystkie kąpiki sanitarne w celach wieloosobowych są w pełni zabudowane. W budynkach zakwaterowania osadzonych znajdują się cztery cele dla osób z niepełnosprawnościami: na oddziale XVII cela 2 osobowa, na oddziale XXI cela 4 osobowa, na oddziale VI (Ambulatorium) cela 6 osobowa, na oddziale XIV cela 2 osobowa. Cele te wyposażone są w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z tabelą nr 1 załącznika nr 3 do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19.12.2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Sanitariaty w tych celach wykonane są zgodnie z zasadami dostępu dla osób z niepełnosprawnością ruchową (większa powierzchnia i odstęp między urządzeniami, barierki, poręcze, itp.).

Zakład Karny w Barczewie posiada cztery łaźnie dla osadzonych, ze stanowiskami kąpielowymi oddzielonymi przegrodami, w tym ze stanowiskiem posiadającym wyposażenie umożliwiające korzystanie osobom z ograniczeniami ruchowymi. W nowym budynku B wszystkie cele mieszkalne wyposażone są w indywidualne łazienki z natryskami.

Kąpiele osadzonych odbywają się w łaźniach, w dni powszednie według planów kąpeli, w godzinach 08.00 – 18.00. Każdy osadzony ma prawo do dwóch kąpeli w tygodniu, łączny czas przebywania pod prysznicem wynosi nie mniej niż 10 minut, a czas wypływu wody nie mniej niż 6 minut, natomiast w przypadku natrysków w celach mieszkalnych w nowym budynku B czas wypływu wody wynosi 50 minut. Osadzonym z problemami zdrowotnymi lekarz może zalecić dodatkową kąpiel.

W dniu 20 stycznia 2023 r. odbyła się kontrola Zakładu Karnego w Barczewie przeprowadzona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie, której przedmiotem było przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące bieżącego nadzoru sanitarnego nad zakładem karnym, ze szczególnym uwzględnieniem wniosku o interwencję z 22 grudnia 2022 r. Sędziowie penitencjarni zapoznali się z protokołem tej kontroli Nr HK.9020.2.10.2023, z którego wynika m. in., że:

- wymiana bielizny pościelowej odbywa się raz na dwa tygodnie, ręczników raz w tygodniu,

- bielizna jest prana w pralni zakładowej z barierą higieniczną,
- w obiekcie są opracowane i wdrożone instrukcje postępowania z bielizną, materacami, kocami, odzieżą osadzonych, również w przypadku wystąpienia insektów, świerzbu, grzybicy,
- zabiegi dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji przeprowadzane są regularnie w częściach wspólnych obiektu, raz w miesiącu dokonuje się kontroli pomieszczeń w celu stwierdzenia insektów, natomiast w celach mieszkalnych zabiegi te prowadzone są na wniosek osadzonych, po stwierdzeniu robactwa (od sierpnia 2022 r. dezynsekcja na wniosek osadzonego przeprowadzona była tylko raz),
- pomieszczenia gospodarcze i świetlice na oddziałach IV i VIII wymagają odnowienia ze względu na brudne ściany i sufity z łuszczącą się farbą.

Ponadto w toku tej kontroli dokonano oględzin cel nr 84 i 87 na oddziale VIII, w których przebywał osadzony składający wniosek o interwencję i stan cel nie budził zastrzeżeń pod względem sanitarno-porządkowym i technicznym. Protokół przytacza też oświadczenie wychowawcy, zgodnie z którym w okresie przebywania osadzonego na oddziale nie zarejestrowano zgłoszeń dotyczących występowania insektów w celach i pomieszczeniach wspólnych, jak również zgłoszeń dotyczących niewłaściwego stanu higienicznego materacy.

Dodatkowo sędziowie penitencjarni zapoznali się z protokołami przeprowadzonych w tym samym dniu kontroli pralni Zakładu Karnego w Barczewie oraz kontroli interwencyjnej Ambulatorium z Izbą Chorych Zakładu Karnego w Barczewie. W obu tych dokumentach nie stwierdzono nieprawidłowości w działaniu kontrolowanych obiektów. Podczas lustracji sędzia penitencjarny dokonał oględzin pomieszczeń ambulatorium: punktu pielęgniarskiego, gabinetu diagnostyczno-zabiegowego, gabinetów lekarskich, dwóch sal chorych: jednej sześćosobowej, w której w tym czasie przebywało czterech osadzonych oraz jednej dwuosobowej, w której przebywał jeden osadzony. Stan i wyposażenie tych pomieszczeń nie budzi zastrzeżeń. Pomieszczenia Ambulatorium Zakładu Karnego w Barczewie (z wyjątkiem dwuosobowej sali Izby Chorych) nie są objęte monitoringiem z uwagi na poszanowanie prywatności i praw pacjenta. Podobnie nieprawidłowości nie zostały stwierdzone w toku kontroli przeprowadzonej w Zakładzie Karnym w Barczewie przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie w dniu 11.08.2022 r., w zakresie oceny warunków sanitarnych, obecności insektów oraz prawidłowości i skuteczności działań podejmowanych przez administrację ZK w przedmiocie likwidacji insektów, której protokół również został przedstawiony do wglądu sędziom penitencjarnym.

Personel.

Odnośnie pracy Ambulatorium z Izbą Chorych Zakładu Karnego w Barczewie w toku lustracji ustalono, że obecnie zatrudnionych jest tam 4 lekarzy POZ, 5 lekarzy specjalistów, 6 pielęgniarek, 4 ratowników medycznych (w tym jeden na ½ etatu), 2 techników RTG, jeden technik medyczny. Trzy pielęgniarki w 2023 r. będą odchodziły na emeryturę. Dyżury pielęgniarek i ratowników medycznych są pełnione od poniedziałku do piątku w godzinach 07.00-19.00. Natomiast od 1 stycznia 2023 r. nie ma dyżurów w Ambulatorium w soboty, niedziele i dni świąteczne, co jest tłumaczone brakami kadrowymi oraz okolicznością, iż takie rozwiązanie stosowane jest także w innych jednostkach penitencjarnych. Personel Ambulatorium i Dyrektor ZK nie uważają, aby wpływało to negatywnie na funkcjonowanie jednostki. W razie potrzeby, w dni wolne od pracy, do skazanych wzywane jest pogotowie ratunkowe lub osadzeni zawożeni są na szpitalne oddziały ratunkowe. W Ambulatorium ZK w Barczewie nadal nie jest obsadzony etat lekarza psychiatry. Cały czas jest ogłoszony konkurs na to stanowisko, jednak nie ma zgłoszeń lekarzy chętnych je objąć.

V. Wnioski końcowe.

Zdaniem lustrujących przeprowadzona lustracja nie dała podstawy do sformułowania szczególnych zaleceń polustracyjnych, za wyjątkiem sytuacji związanej z brakiem wnikliwszej analizy kwestii związanej z kwalifikacją jednego z cudzoziemców (obywatel Chin) jako osoby zagrożonej samobójstwem. Dyrektor jednostki penitencjarnej mógł rozważyć ewentualną weryfikację zakwalifikowania skazanego jako osoby zagrożonej samobójstwem w trakcie odbywania kary, bowiem jak wynika z zapisów w aktach osobopoznawczych skazanego, decyzją z dnia 11 lutego 2021 r. w Areszcie Śledczym Warszawa–Służewiec w Warszawie został zakwalifikowany jako osoba zagrożona samobójstwem. Decyzją została podpisana przez dwóch psychologów ze wskazaniem, że istnieje bariera językowa, skazany zupełnie nie władał językiem polskim, nie można było zebrać wywiadu środowiskowego, profilaktycznie w celu obserwacji zachowania w pierwszym okresie osadzenia. Skazany przebywał w kontrolowanym zakładzie karnym około rok czasu, zatem w tym okresie była prowadzona przynajmniej jeden raz jego

klasyfikacja przed komisją penitencjarną. Jak wyjaśniono w zakładzie karnym klasyfikacja ta została utrzymana ze względów bezpieczeństwa dla samego skazanego.

W ocenie lustrujących bariera językowa i brak bliższych danych osobopoznawczych nie uzasadnia podtrzymania kwalifikacji osadzonego jako zagrożonego samobójstwem. Z uwagi na fakt, iż skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony, jest to postulat na przyszłość co do osób osadzonych w podobnej sytuacji.

Analizując dokonane ustalenia należy zauważyć, iż kontrola KMTP odbyła się w szczególnym okresie funkcjonowania jednostek penitencjarnych, a mianowicie dotyczyło to okresu zmian prawa karnego wykonawczego, które weszły w życie z dniem 17 września 2022 r. i części przepisów, która miała wejść w życie z dniem 01 stycznia 2023 r., co powodowało wśród skazanych frustrację, wzmożony stres, swego rodzaju wzmożoną agresję w zachowaniach, ogólny gniew i niezadowolenie, co skutkowało także a nie inne zachowania i niewłaściwą ich ocenę. Skupiło się to głównie na atmosferze panującej w jednostkach penitencjarnych, w tym również w lustrowanym zakładzie karnym. Nie bez znaczenia, jak wynika z dokonanych ustaleń, jest bardzo ogólna ocena bez szczegółowej weryfikacji wypowiedzi skazanych przyjętych za pewnik, co znalazło odzwierciedlenie w sporządzonym raporcie bez analizy obowiązującego stanu prawnego postępowania wykonawczego w sprawach karnych.

Niewątpliwie funkcjonowanie jednostek penitencjarnych, w tym lustrowanego Zakładu Karnego w Barczewie wymaga wielu zmian, jednak kwestia dotyczy zmian systemowych.